

Hoitotyön kirjaamisen kehittäminen – asiantuntijaryhmän suositukset

Pirkko Nykänen
Professori, Tampereen yliopisto

Kansallinen tavoite hoitotyön kirjaamisessa

- Yhtenäinen malli hoitotyön kirjaamiseen
  - Kirjaaminen luonteva osa hoitotyötä, ei erillinen toiminto, kirjaaminen sujuvaa, tuloksena ymmärrettävää, oleellisiin asioihin kohdentuvaa dokumentaatiota
  - Kirjaamiskäytäntöjen standardointi, vakiointi - Harmoninen, yhtenäinen tapa kirjata hoitotyötä - Tuloksena yhtenäinen hoitotyön dokumentaatio
  - Hoitotyön yhtenäinen kieli edistää hoitotietojen käyttöä potilaan parhaaksi
- Kirjatun tiedon hyödyntäminen
  - Hoitohenkilökunta
  - Moniammatillisesti potilaan hoidossa
- Potilastietojen sähköinen arkistointi – eArkisto
  - Hoitotyön osalta arkistoitava minimitietosisältö on hoitajakson yhteenveto prosessin mukaisesti ja otsikoittain kirjattuna
  - Hoitotyön yhteenveto koostetaan hoitajakson kannalta keskeisistä hoitotyön ydintiedoista (hoidon tarve, hoitotyön toiminnot ja hoidon tulos), joita tarvittaessa täydennetään hoitotyön luokitusten pää- tai alaluokkien avulla ilmaistuilla tiedolla ja vapaamuotoisella tekstillä sekä hoitoisuustiedoilla (STM, 2009)

Hoitotyön kirjaamisesta on tehty tutkimusta

- Hoitotyön sähköinen kirjaaminen tekee hoitotyön näkyväksi, edistää yhtenäisten käsitteiden käyttöä ja parantaa hoitajien oikeusturvaa, mutta luokituksen käyttö on epäyhtenäistä ja epäjohdonmukaista, FinCC-komponenttien käyttö vaihtelee erikoisaloittain ja hoidon tavoitteet, hoitotyön toiminnot ja hoidon tulokset eivät aina kohdistu määriteltyyn hoidon tarpeeseen
  - Häyrinen 2011
- Lääkärit eivät ole halukkaita käyttämään hoitokertomusjärjestelmiä, koska kokevat hoitajien kirjaamien potilastietojen etsimisen olevan hankalaa ja aikaa vievää, minkä lisäksi kirjatut tiedot ja niiden esitystapa eivät aina vastaa heidän tietotarpeitaan
  - Nykänen ym. 2012; Kaipio 2011, Kuusisto et al., 2012
- Tämän päivän potilastietojärjestelmät on suunniteltu ensisijaisesti dokumentointitehtäviin, potilastietojen kirjaamiseen ja arkistointiin, ei niinkään tukemaan ammattilaisten välistä vuorovaikutusta tai yhteistyötä
  - Nykänen et al., 2012, Kaipio 2011
- Sähköisen hoitokertomuksen käyttöönotto paransi dokumentoidun tiedon laatua, luettavuutta, saatavuutta ja tiedon uudelleenkäyttöä sekä hoitajien oikeusturvaa, mutta hoitokertomus ei parantanut hoitajien ja lääkäreiden välistä tiedonvaihtoa eikä hoitajien keskinäistä tiedonvälitystä eikä myöskään vähentänyt päällekkäisiä tutkimuksia
  - Ammenwerth ym. 2011

Käyttäjäpalautetta

- ↑ Luokituksen mukaan kirjaaminen on hyvä asia
- ↑ Kuvaa hyvin hoitotyötä
- ↑ Kirjaaminen jäsentyneempää ja kirjaaminen kehittynyt.
- ↑ Kirjataan oleellisempia asioita.
- ↑ Käsitteistö hieman kaukaista, mutta kokonaisuus käyttökelpoinen
- ↑ Muut ammattiryhmät lukevat tekstiä
- ↑ Käyttö parantanut kirjaamisen laatua, ohjaa kirjaamista, tarkentaa potilaan hoitoa
- ↑ Antaa oikean kuvan potilaiden hoitoisuudesta
- ↓ Luokituskokonaisuus liian moniportainen
- ↓ Kirjaamista ei organisaatiossa hyödynnetä, ei tilastoida
- ↓ Rakenteinen kirjaaminen työlästä ohjelman vuoksi
- ↓ Lääkärit eivät käytä, eivätkä haluakaan käyttää tai oppia
- ↓ Psykiatrisen puolen huomioiminen kehitystyössä
- ↓ Luokituksen käyttöön käytetty aika pois potilastyöstä
- ↓ Liikaa otsikkoja, pitäisi olla yksikkökohtainen suosikkilista
- ↓ Liian pieneksi pirstottu
- ↓ Tarveluokituksesta puuttuu luokkia

Junttila ja muut, 2011

Hoitotyön ja moniammatillisen kirjaamisen asiantuntijaryhmä

THL pääjohtaja Pekka Puska asettanut 9.12.2010

- Puheenjohtaja: Pirkko Nykänen Tampereen yliopisto,
- Sihteeri: Kristiina Junttila HUS,
- Palvelutuottajien edustajat: Jari Numminen Kanta-Hämeen sairaanhoitopiiri; Kaarina Tanttu Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri; Lasse Lehtonen HUS,
- Sairaanhoitajaliitto: Marja Arffman Itä-Savon sairaanhoitopiiri,
- Koulutussektori: Outi Ahonen Laurea ammattikorkeakoulu; Helena Ikonen Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu,
- FinCC-luokituskokonaisuus: Anneli Ensio Itä-Suomen yliopisto,
- Duodecim: Toni Seppälä,
- Lääkäriliitto: Tinja Lääveri
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL): Heikki Virkkunen, Marja-Leena Perälä, Tuulikki Vehko, Meri Larivaara, Tiina Palotie-Heino

Toimialka 30.11.2010 – 31.12.2011

Tehtävät

- Kansallisen kirjaamismallin levittäminen hoitotyön kirjaamiseen siten, että mietitään **keinoja ja suosituksia, joilla kansallista kirjaamismallia kehitetään hoitotyön käytäntöjä vastaaviksi sekä tietojen moniammatillista hyödyntämistä tukeviksi**
  - **Ehdotukset toimenpiteiksi** kirjaamismallin kehittämissuosituksen toteuttamiseksi
- **Ehdotukset keinoiksi ja toimenpiteiksi hoitokertomusten (kirjaamismallin toteutukset potilaskertomusjärjestelmissä) yhtenäistämiseksi ja niiden käytettävyyden parantamiseksi**
  - Tavoitteena on hoitotyön luokitusten ja niiden potilastietojärjestelmätoteutusten kehittäminen hoitotyön kirjaamisen käytettävyyden sekä kirjausten moniammatillisen hyödyntämisen parantamiseksi

Kirjaaminen

- Nykyisin hoitotyön kirjaamismallin käyttö näyttäytyy lähinnä tiedon dokumentoinnin näkökulmasta
- ***'Mitä on kirjattu, se on tehty'***
- Tiedon moniammatillinen hyödyntäminen, hoitotyön suunnittelu, seuranta ja johtaminen näyttäytyvät heikommin
  - Johtamisen tunnuslukuja on määritelty kansallisissa hankkeissa
    - HoiData, hoitotyön benchmarking /STAKES, VeTe, Vetovoimainen ja terveyttä edistävä terveydenhuolto
  - Tunnuslukumäärittelyjä ei ole toteutettu hoitokertomuksissa

Suosituksset

- **Kirjaamisen periaate:**

- Kirjataan ajantasaisesti ja vain oleellinen ja tarpeellinen tieto, ja vain sellainen tieto, mikä ei ole saatavissa muista tietojärjestelmistä

- **Kirjaamismalli ja luokitus:**

- Kirjaaminen perustuu hoidollisen päätöksenteon prosessimalliin ja FinCC-luokitus-kokonaisuuteen
- FinCC-luokituskokonaisuutta kehitetään ainakin seuraavista näkökulmista:
  - vapaan tekstin kirjaamisen rajaaminen komponenttitasolle,
  - luokituksen terminologian tarkastelu käytännön hoitotyön valossa,
  - luokituksen komponenttitason ja moniammatillisten otsikoiden välisten yhteyksien tarkastelu
  - ohjaus-luokan määrittelyn ja käytön tarkastelu

- **Hoitokertomukset:**

- Suunnitellaan ja määritellään kirjaamisen mallipohjia kansallisesti, ja kytetään ne käytössä oleviin hoitosuosituksiin, hoitopolkuihin ja hoitoreitteihin
- Suunnitellaan ja määritellään hoitokertomuksen tietojen lukunäkymä lääkärille, ja mahdollisesti muillekin ammattiryhmille
- Yhtenäistetään hoitokertomusten toiminnallisuuksia ja parannetaan niiden hakutoimintoja, käytettävyyttä ja visuaalista ulkoasua

- **Hoitotyön kirjaamisen koulutus:**

- Suunnitellaan helppokäyttöinen ja toimiva verkko-oppimisympäristö Kanta.fi -sivuille niin, että se on kaikkien saavutettavissa vapaasti, sisällön tuottaminen ja ylläpito järjestetään kansallisella tasolla

Kirjaamismalli

- FinCC-luokituskokonaisuuden kehittäminen ja käyttö hoitotyön termistönä
- FinCC:n käyttöä yksinkertaistetaan ja vapaan tekstin kirjaaminen tehdään ylimmälle kirjaamistasolle
  - Nykyinen tapa käyttää FinCC-luokituskokonaisuutta niin, että kaikilla luokituksen tasoilla voidaan kirjata vapaata tekstiä, ei ole tiedonhallinnan näkökulmasta rakenteinen tapa
  - Nykyinen kirjaamistapa perustuu kirjaajan henkilökohtaiseen valintaan ja osaamiseen tai yksiköissä tehtyihin sopimuksiin siitä, mihin kohtaan luokitusta asia kirjataan, koska luokituksen valinnat eivät ole yksikäsitteisiä
  - Osaaminen ja/tai sopimukset vaihtelevat kirjaajasta ja yksiköstä toiseen, jolloin menetetään kirjatun tiedon jatkohyödynnettävyys

Hoitotyön kirjaamisen rakenteisuus

- **Nykyvaihe:** Pyritään yhtenäiseen tapaan kirjata ja soveltaa kirjaamismallia koko Suomessa
- Vapaan tekstin kirjaaminen:
  - A) Kirjataan vapaa teksti komponenttitasolle / luokituksen ylimmälle tasolle
  - B) Alaluokka- ja pääluokkatasoilla kirjataan vain se tieto, joka voidaan aidosti rakenteistaa
- Moniammatillisten otsikoiden ja FinCC-komponenttien välinen yhteys ?
- **Tulevaisuus:** pyrkimys aidosti rakenteiseen kirjaamiseen
  - Kirjataan pää- ja alaluokat klikkaamalla valikosta oikea vaihtoehto (on/ei) / antamalla mitattu suure

Hoitokertomukset

- Hoitokertomusten käytettävyyden parantamiseksi asiantuntijatyöryhmä suosittelee erilaisten **mallipohjien** kehittämistä kirjaamisen helpottamiseksi ja yksinkertaistamiseksi homogeenisiin käyttöympäristöihin ja – tilanteisiin
- **Mallipohjien avulla hoitotyön eri vaiheisiin voidaan määritellä ne oleelliset tiedot, jotka tulee kirjata**
  - Mallipohjassa hyödynnetään erilaisia luokituksia (FinLOINC, FinCC)
  - Mallipohja voi perustua diagnoosiin, toimenpiteeseen, lääkärin lukunäkymään, hoitotyön suunnitelmaan etc.
- **Mallipohjien määrittelyssä hyödynnetään hoitotyön prosessin vaiheisiin määriteltyjä tietosisältöjä**
- **Mallipohjissa pyritään toteuttamaan kirjaaminen ylimmän, komponenttitason otsikoilla**
- **Mallipohjien määrittely ja käyttöönotto tulee organisoida ja toteuttaa kansallisella tasolla**
  - Yhtenäinen kirjaaminen, yhtenäiset hoitokäytännöt

Vaihe 1: Uuden kirjaamiskäytännön kokeilu (pilotointi) valituissa FinCC-luokitusta käyttävissä terveydenhuollon organisaatioissa

2012 – 2014 / 2015

Seuranta ja arviointi: Uutta kirjaamiskäytäntöä seurataan valituilla arviointikriteereillä valittuna ajanjaksona pilotointiin osallistuvissa, FinCC-luokitusta käyttävissä terveydenhuoltoorganisaatioissa

Arviointitulokset osoittavat, että uudella kirjaamistavalla on saavutettavissa hyötyjä ja positiivista vaikuttavuutta terveydenhuollon toimintaan ja potilaiden hoitoon

Ei

Tehdään päätöksiä muun kirjaamistavan ja/tai luokitusten käytöstä

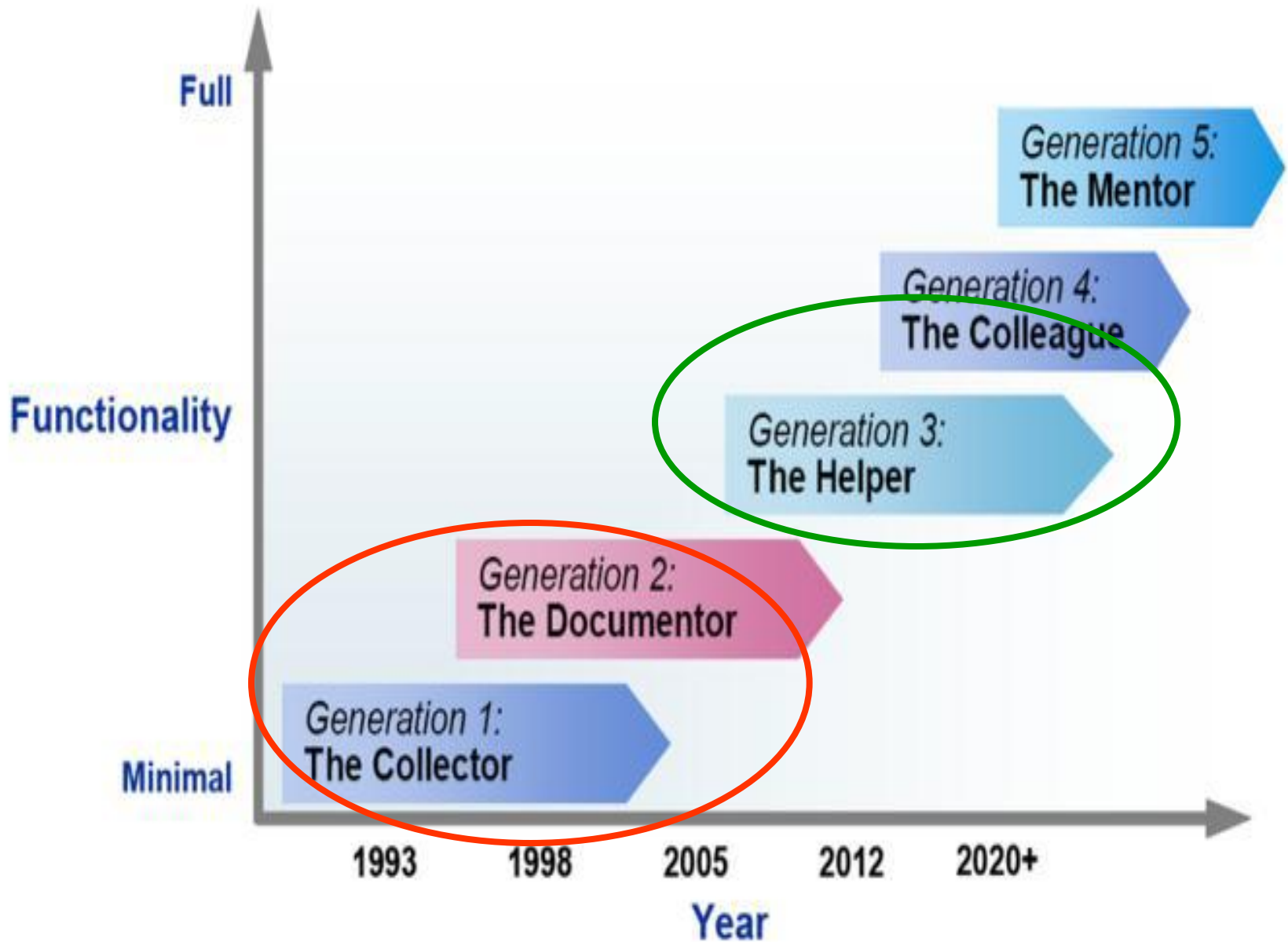
Kyllä

2014 / 2015 - 2018

Vaihe 2: Siirytään aidosti rakenteisen kirjaamisen käyttöönottoon valtakunnallisesti. Tarvittavat muutokset kirjaamismallissa, luokituskokonaisuudessa, koulutuksessa ja kirjaamisen käytön ohjeistuksessa toteutetaan ja hoitokertomuksia yhtenäistetään ja niiden käytettävyyttä ja tehokkuutta parannetaan

Suosittelujen tavoitteena on tiedon hyödynnettävyyden parantaminen – moniammatillisessa hoidossa, potilaan ja hoitohenkilökunnan näkökulmista

Figure 1. The Five Generations of CPR Systems

**Työryhmän raportti
saatavissa verkkojulkaisuna
THL:n sivuilta:**

**[http://www.thl.fi/thl-
client/pdfs/e63ed18f-68ca-
4cfd-ac0a-fe8187528ffa](http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/e63ed18f-68ca-4cfd-ac0a-fe8187528ffa)**

Hoitotyön kansallisten luokitusten ja määrittelyjen kehittämiseksi THL pyytää kommentteja/lausuntoa valmistuneesta loppuraportista hoitotyötä tekeviltä, lääkäreiltä sekä organisaatioiden johdolta

Eryteisesti halutaan kommentteja ja näkemyksiä siitä,

- **miten hoitotyön rakenteista kirjaamista tulisi kehittää valtakunnallisesti ja**
- **miltä osin rakenteinen kirjaaminen nähdään hyödylliseksi ja mahdolliseksi**

THL on myös kiinnostunut käytössä olevista hoitotyön rakenteisen ja moniammatillinen kirjaamisen järjestelmistä ja niistä saaduista kokemuksista

Lausuntojen / kommenttien määräaika on 15.6.2012.

Kiitos!

Pirkko.Nykanen@uta.fi

Julkaistuja tutkimuksia

- Nykänen P, Viitanen J ja Kuusisto A (2010). **Hoitotyön kansallisen kirjaamismallin ja hoitokertomusten käytettävyys.** Tampereen yliopisto, tietojenkäsittelytieteiden laitos, D-2010-7.pdf, www.cs.uta.fi/reports/d-2010-7.pdf
- Nykänen P, Kaipio J and Kuusisto A (2012). **Evaluation of the national nursing model and four nursing documentation systems in Finland – Lessons learned and directions for the future.** Int J Med Inform 2012 (in press, doi:10.1016/j.ijmedinf.2012.02.003)
- Kaipio, J (2011). **Usability in Healthcare: Overcoming the Mismatch between Information Systems and Clinical Work.** Aalto University publications series. Doctoral dissertations 105.Unigrafia Oy, Helsinki.
- Häyrinen K (2011). **Kliininen tieto hoitoprosessissa. Tarkoituksenmukaisen moniammatillisen tietomallin kehittäminen.** Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Social Sciences and Business Studies 27. Kopijyvä, Kuopio
- Kuusisto A, Kaipio J, Nykänen P (2012). **The National Nursing Model from the Nursing Practice Perspective – Results from a Finnish Evaluation Study.** 11th International Conference on Nursing Informatics 2012.
- Junttila K, Ensio A, Fagerström L, Jokinen T, Liljamo P, Markkanen M, Pyykkö A, Sonninen A, Tantt K. (2011), **Kuuluuko käyttäjän ääni? Käyttäjäpalautteen hyödyntäminen FinCCn sisällön kehittämisessä.** Teoksessa S Lehtomäki (toim.) Sairaanhoidajapäivät 17.-18.3.2011. Tiivistelmäkirja. Suomen sairaanhoidajaliitto.Tyylipaino, Helsinki, 33.
- Ammenwerth E et al. (2011), **Effect of nursing information system on the quality of information processing in nursing: An evaluation study using the HIS-monitor instrument.** Int J MedInform 80 (1), , 25-38.